

Serdar Korucu: 1915'te 'Vartavar', Martavar'a* dönüştü

Posted on 13/07/2015

Ermeni Soykırımı'ndan kurtulanların anlatıları içinde Vartavar Bayramı'nın (1) önemli bir yeri bulunuyor. Prof. Verjine Svazlian'ın derlediği anlatılarda bayramın eskiden bu topraklarda nasıl kutlandığından çok, soykırımın başladığı süreç ele alınıyor. Özellikle de Muş'ta...

1901 yılında Muş'un Vardenis köyünde doğan Şoğher Abrahami Tonoyan o günü şöyle anlatıyor: "Bizim köyü yağmaya geldiler; koyunları, mandaları ve malları alıp götürdüler. Güzel olanları götürdüler. Halamın bir oğlu vardı; o gece gündüz benim yanımdaydı; onu da götürdüler. Erkek kalmadı. Küçük büyük herkesi toplayıp Avzut Köyü'nün ahırlarına doldurdular; onları ateşe verip diri diri yaktılar."

"Keşke o gün yansaydım"

Bölgedeki nüfusun büyük bölümünün ahırlarda öldürüldüğünü anlatan Tonoyan, yaşananları büyük bir felaket olarak tanımlıyordu: "Gerçek bir Sodom-Gomora durumuydu. Yanan insanlar koşuşturup, duvarlara çarpıyorlardı; yere düşen kendi çocuklarını kendi ayakları altında çiğniyorlardı... Keşke ben ve küçük kardeşim de yanan 60 kişi gibi yansaydık da o imansız insanların acımasız ve Allahsız kanunu görmeseydik!"

"Kocam öldürüldü, o günü unutamam"

1883'te Muş'un Mıkragom köyünde doğan Noyemzar Melkoni Muradyan içinse 1915 yılının Vartavar'ı eşi Danyel'in öldürüldüğü gündü: "Muş Ovası'ndaki katliam tam da o gün başladı. Vardavar Pazarı'ydı... Ben çocuklarımı alıp samanlığımıza girdim; biraz orada kaldım ama dama çıktım ki, ne göreyim! Köyümüzün en uç kısmındaki evlerden ateş ve dumanlar yükseliyor, gökyüzünü kaplıyordu. Küçük kızım henüz kucak çocuğuydu. Avisar, Grigor, Sose, Kyaram ve Satik isimli beş çocuğum vardı. Ne yapacağımızı şaşırdım. Sonra dışarı çıkıp kaçmak üzere dikkatle yola çıktık."

Fazla uzaklaşmadan yakalanan Muradyan bir samanlığa götürülüyordu. Komşu kadınların da aynı samanlığa götürüldüğünü gören Noyemzar Melkoni Muradyan küçük bir delikten çocuklarıyla kaçmayı başarsa da herkes onun kadar "şanslı" değildi. Samanlık ateşe verilmişti: "Hepsi feryat ediyordu, ateşten çatırtı sesleri çıkıyordu. O neydi öyle... O günü unutamam..."

1886'da Sasun'da doğan Yeğyazar Karapetyan'ın anlatıysa bölgedeki Ermenilerin gözünde Vartavar Bayramı'nda yaşanan acının etkisini ortaya koyuyordu: "28 Nisan günü Vardavar dini yortusunun Pazar günüydü; Ermeni Ulusu'nun mutlu bayramı; fakat ne yazık ki o gün Muş Ovası'ndaki Ermeniler için "mardavar" (insan yakma) gününe dönüştü. Pazar gecesi ve onu takip eden gece Muş Ovası'nın köylerindeki masum ve silahsız kadın ve çocuklar yok edildiler."

Martavar*: Ermenicede 'insan' ve 'yakmak' kelimelerinden türetilen bir kelime

Dipnot:

1) Ermeni Kilisesi'nin beş önemli yortusundan biri olan, su serpme geleneği ile Nuh Tufanı'nın anıldığı Vartavar 1915 öncesinde tüm yurttaki kutlanıyordu. Tıpkı diğer Hristiyan bayramları gibi.

Kaynak: agos.com.tr